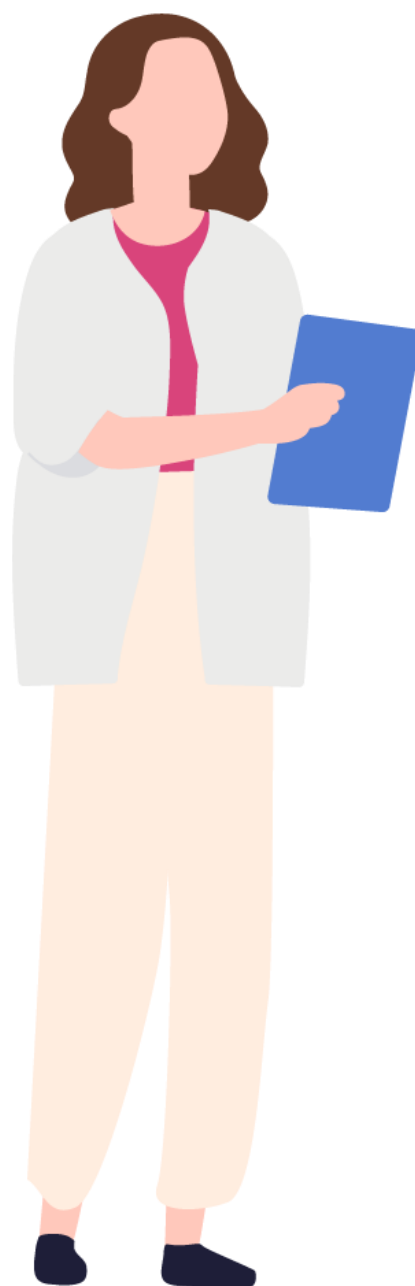

Handreiking juridische entiteit

December 2023,

ROS-organisaties en programma Organisatiegraad Samen sterk in de regio

Waarom deze handreiking?

Een onderdeel van de oprichting van een monodisciplinaire of multidisciplinaire samenwerking is het bepalen van de samenwerkingsvorm. Daarbij zijn er verschillende juridische en niet-juridische keuzemomenten. Voor welke manier van samenwerken kies je? Komt er een notaris aan te pas of niet? Wat wil een notaris weten? Kortom: hoe bereid je je voor?

Omdat het geen makkelijke materie is verzamelden we in dit document informatie over de verschillende organisatievormen. De inhoud is een leidraad, dit is geen juridisch document. Wel geeft de handreiking overzicht als het gaat om de volgende stap in samenwerking: de organisatievorm. Met daarbij steeds de waarschuwing: de structuur van een samenwerking is onderdeel van het proces van samenwerken. De structuur komt dus ná de strategie. Maar daarover later meer.

Voor wie is deze handreiking?

Deze handreiking maakten we voor de besturen of kernteams van paramedische samenwerkingsverbanden.

Leeswijzer

Het doel van het document is ondersteunend, een introductie in de materie en de inhoud is zeker niet compleet. Per samenwerkingsvorm bespreken we kort de inhoud van die vorm, de keuzemogelijkheden op bijvoorbeeld juridisch vlak, voordelen en nadelen en fiscale aspecten. Naast de juridische entiteiten behandelen we bovendien de samenwerkingsovereenkomst. We sluiten af met praktische informatie.

Bij de definitieve keuze en het tot stand komen van de samenwerkingsvorm zijn een bezoek aan de notaris noodzakelijk en juridische ondersteuning noodzakelijk.

De handreiking is gemaakt in 2023, met de kennis en regelgeving van dat jaar.

Inhoud

1. Juridische entiteit of samenwerkingsovereenkomst?	4
2. De samenwerkingsovereenkomst	6
3. Verschillende juridische entiteiten	9
A. Stichting	10
B. Vereniging	12
C. Coöperatie	14
D. Besloten vennootschap	18
E. Naamloze vennootschap	21
F. Personenvennootschappen	21
Bijlage. Vraag- en aandachtspunten voor het vormgeven van een samenwerkingsverband	24

1. Juridische entiteit of samenwerkingsovereenkomst?

Allereerst: de structuur komt ná de strategie

We beginnen meteen met een waarschuwing: we spreken regelmatig samenwerkingspartners die al werken aan de juridische organisatievorm en governance van het samenwerkingsverband terwijl de contouren van de samenwerking nog niet helemaal (of soms zelfs helemaal niet) duidelijk zijn. Soms wordt zelfs al met de samenwerking begonnen zonder dat de juridische en fiscale gevolgen duidelijk zijn. Achteraf repareer je een te snel gemaakte keuze lastig. Dus: voordat je aan de slag gaat met de juridische entiteit, kijk eerst naar de contouren van de samenwerking. De structuur komt na de strategie.

Checklist juridische entiteit

Wanneer is het nodig om over te gaan naar een juridische entiteit? Die entiteit is soms noodzakelijk, bijvoorbeeld:

- ☐ Een juridische entiteit helpt op het moment dat je als je contractspartij in gesprek gaat over bijvoorbeeld zorginkoop en subsidieaanvragen: de positie van het samenwerkingsverband is krachtiger richting stakeholders
- ☐ Wanneer de samenwerkingspartners er behoefte aan hebben dat een andere - van hun eigen organisatie losstaande - partij naar buiten toe verantwoordelijk en aansprakelijk is (aansprakelijkheid)
- ☐ Vergoeden van een voorzitter, bestuurder en andere bestuursleden
- ☐ Het ontvangen van gelden van de zorgverzekeraar voor eventuele gezamenlijke zorgverlening of gezamenlijk opgemaakte zorgprogramma's, innen van contributie en het aanvragen van een bankrekening

Zijn de bovenstaande punten voor de samenwerking (nog) niet van toepassing? Dan is het niet nodig om nu een juridische entiteit op te richten. Een samenwerkingsovereenkomst is dan bijvoorbeeld een oplossing.

Van monodisciplinair naar multidisciplinair

In veel regio's zijn er al monodisciplinaire samenwerkingsverbanden of is monodisciplinaire samenwerking de eerste stap naar een multidisciplinair samenwerkingsverband. Is een juridische entiteit al nodig voor die eerste stap, voor de monodisciplinaire samenwerking? Ook hier gelden de punten die we hierboven noemden.

Stel daarnaast de vraag: Bestaan er al juridische entiteiten voor de monodisciplinaire samenwerking? Dan worden die opgenomen worden in de nieuwe organisatie. De oude entiteiten worden meestal ontbonden.

2. De samenwerkingsovereenkomst

Over de samenwerkingsovereenkomst

In het kort

Voordelen

Nadelen

Fiscaal

Juridisch

De samenwerkingsovereenkomst is – vanuit juridisch oogpunt – de minst vergaande vorm van samenwerking. De samenwerkingspartners zijn zelf verantwoordelijk en naar buiten toe aansprakelijk voor de samenwerking. Er is geen rechtspersoonlijkheid. De samenwerkingsovereenkomst kan een tussenstap zijn naar juridische entiteit. Voorafgaand aan de overeenkomst bespreek je onderstaande vragen of afspraken.

- Wat is de doelstelling van de samenwerking?
- Wie nemen deel aan het platform, denk daarbij aan het bestuur, werkgroepen, collega's die een actieve bijdrage leveren)?
- Wat zijn de criteria voor deelname aan het platform?
- Is er een betalingsplicht?
- Welke duur spreken we af voor de overeenkomst zelf en kan de overeenkomst tussentijds opgezegd worden?
- Clausules rondom verschillende thema's, zoals: een goede beschrijving van de samenwerking en de verantwoordelijkheden van de partijen over en weer, eventuele geheimhouding, wat te doen bij onvoorziene omstandigheden of wat te doen bij een conflict (bijvoorbeeld: naar welke rechter of eerst mediation?)

De samenwerkingsovereenkomst in het kort

- Er is geen rechtspersoonlijkheid. Daardoor kan het samenwerkingsverband zelf geen overeenkomsten sluiten, geen goederen kopen en geen personeel in dienst nemen. Het zijn de samenwerkingspartners zelf die de verplichtingen aangaan
- De risico's liggen daarmee ook rechtstreeks bij de samenwerkingspartners: zij gaan, bij gebreke van rechtspersoonlijkheid, de contractuele verplichtingen aan en zijn aansprakelijk
- De samenwerkingspartners vormen het samenwerkingsverband. Er is geen 'autonome' organisatie

- De bestuurlijke en strategische leiding van het samenwerkingsverband kan in de samenwerkingsovereenkomst worden opgedragen aan een bestuurlijk overlegorgaan dat bestaat uit vertegenwoordigers van de samenwerkingspartners. De operationele leiding en dagelijkse aansturing kan worden neergelegd bij een managementteam met vertegenwoordigers vanuit de samenwerkingspartijen

De voordelen van een samenwerkingsovereenkomst

- De vrijheid bij het vormgeven van de samenwerking: er is ruimte voor maatwerkafspraken
- De samenwerkingspartners hebben direct grip op het samenwerkingsverband
- Nieuwe samenwerkingspartners kunnen eenvoudig participeren door – als dat door de samenwerkingspartijen wordt gewenst – partij te worden bij de samenwerkingsovereenkomst

De nadelen van een samenwerkingsovereenkomst (vergeleken met een juridische entiteit)

Omdat samenwerking “maar” een contract is tussen twee partijen, kun je als samenwerkingsverband naar buiten toe niet gezamenlijk optreden. Dus (bijvoorbeeld) niet op naam van een samenwerking contracten sluiten, een bankrekening openen, personeel aannemen of zaken kopen.

De externe aansprakelijkheid ligt daarnaast altijd bij de partijen zelf en niet bij het samenwerkingsverband.

De samenwerkingsovereenkomst fiscaal

Vennootschapsbelasting. De belasting over exploitatieresultaten

- De baten en lasten (inkomsten en kosten) vanuit de samenwerkingsovereenkomst worden toebedeeld aan de samenwerkingspartners op basis van de in de samenwerkingsovereenkomst gemaakte afspraken (in ander woorden: fiscale transparantie)
- Het is afhankelijk van de fiscale positie van de samenwerkingspartners of de baten en lasten of exploitatieresultaten in de belastingheffing worden betrokken
- Zorginstellingen die vallen onder de wet op de vennootschapsbelasting én recht hebben op de zorgvrijstelling hoeven voor de exploitatieresultaten uit de samenwerking ook geen vennootschapsbelasting te betalen, mits de activiteiten uit het samenwerkingsverband binnen de voorwaarden van de zorgvrijstelling vallen. Het is belangrijk om dat laatste wel te toetsen.

Btw ondernemer of niet?

Een samenwerkingsverband is btw-ondernemer op het moment dat:

- Het samenwerkingsverband als zodanig naar buiten toe optreedt, bijvoorbeeld als het samenwerkingsverband een eigen naam hanteert
- Het samenwerkingsverband op duurzame basis tegen vergoeding prestaties verricht (goederenleveringen of diensten)

De rechtsvorm van het samenwerkingsverband is in principe niet van belang. Dit betekent dat ook wanneer het nooit de bedoeling van de samenwerkingspartners is geweest om samen te werken als entiteit, de belastingdienst toch de conclusie kan trekken dat de samenwerking een btw-ondernemer is wanneer wordt voldaan aan de bovenstaande vereisten.

Als een samenwerkingsverband zich kwalificeert zich als btw-ondernemer, dan is in principe btw verschuldigd over:

- Prestaties tegen vergoeding tussen de samenwerkingspartners en het samenwerkingsverband
- Prestaties tussen het samenwerkingsverband en derden

Als een samenwerkingsverband zich niet kwalificeert als btw-ondernemer, dan is in principe btw verschuldigd over:

- Prestaties tegen vergoeding tussen de samenwerkingspartners
- Prestaties tussen de samenwerkingspartners en derden

NB: medische handelingen die zijn gericht op de persoonlijke gezondheidkundige verzorging van de mens zijn vrijgesteld van btw (de zorgvrijstelling). Uiteraard blijft deze vrijstelling van toepassing in de situatie dat in samenwerking zorgprestaties worden geleverd die voldoen aan de voorwaarden voor de zorgvrijstelling.

De samenwerkingsovereenkomst juridisch

Verlenen de samenwerkingspartners ook gezamenlijk zorg? Dan is het belangrijk om ook schriftelijk afspraken te maken over onder andere de inhoud, kwaliteit en organisatie van de zorgverlening, wie eindverantwoordelijk is voor de zorgverlening, hoe wordt omgegaan met klachten, incidenten en calamiteiten, wie de vergoeding voor de zorgverlening declareert, de verwerking van financiële en persoonsgegevens, dossiervorming, de toegang tot de dossiers van patiënten/cliënten en de onderlinge verdeling van de kosten van het samenwerkingsverband.

Bekijk de handreiking verantwoordelijkheidsverdeling in de zorg op <https://www.knmg.nl/download/handreiking-verantwoordelijkheidsverdeling-bij-samenwerking-in-de-zorg>. In deze handreiking staat vermeld over welke onderwerpen afspraken gemaakt moeten worden als het gaat om zorgcoördinatie.

3. Verschillende juridische entiteiten

We bespreken de verschillende vormen, met steeds aandacht voor de voorwaarden, voordelen en nadelen.

Organisatievormen met rechtspersoonlijkheid

- A. Stichting
- B. Vereniging
- C. Coöperatie
- D. Besloten vennootschap (bv)
- E. Naamloze vennootschap (nv)

Organisatievormen zonder rechtspersoonlijkheid

- F. Personenvennootschappen: Maatschap, Vennootschap onder Firma (Vof) en Commanditaire vennootschap (CV)

De organisatievormen zonder rechtspersoonlijkheid worden wel "personenvennootschappen" genoemd. Je kunt deze organisatievormen wel inschrijven als onderneming bij de Kamer van Koophandel (en zo als organisatie onder een eigen naam deelnemen aan het rechtsverkeer). Naar buiten toe blijven de samenwerkingspartijen altijd zelf aansprakelijk voor het handelen van de personenvennootschap.

A. Stichting

Over de stichting
De stichting in het kort
De voordelen van een stichting
De nadelen van een stichting
Keuzes: bestuur

De stichting is in de gezondheidszorg de meest bekende vorm van een juridische entiteit, Onder meer ziekenhuizen, verpleeghuizen en gezondheidscentra kiezen vaak voor deze vorm.

De stichting in het kort

- Kenmerkend voor een stichting is het ontbreken van een winstoogmerk.
- Een stichting heeft een bestuur en geen leden
- Bestuurders zijn niet aansprakelijk, tenzij er sprake is van onbehoorlijk bestuur
- Het bestuur is als geheel tekenbevoegd. Statutair kunnen daarover afwijkende afspraken worden gemaakt. Bijvoorbeeld: de voorzitter is samen met de penningmeester tekenbevoegd
- Medewerkers en bestuurders van een stichting zijn veelal in loondienst van de stichting en vallen daarmee onder de werknemersverzekeringen
- Naast het bestuur kan er gekozen worden voor een Raad van Toezicht. Wanneer de stichting zorg verleent, is dit soms ook verplicht op grond van de Wtza, afhankelijk van het aantal zorgverleners dat de zorg verleent
- Bij de notaris wordt de notariële akte opgesteld met daarin de statuten
- De stichting moet inschreven worden in het KvK-Handelsregister
- Een stichting ontvangt inkomsten via de samenwerkende partijen, vanuit inkomsten van de stichting of vanuit bijvoorbeeld subsidies, erfenissen, donaties en fondsen
- Wanneer vanuit de Stichting zélf zorg zal gaan worden verleend, geldt op grond van de Wtza een meldplicht en onder omstandigheden een vergunningsplicht (veelal: wanneer meer dan tien zorgverleners worden ingeschakeld bij de zorgverlening)

De voordelen van een stichting

- Het bestuur van de stichting neemt beslissingen. Er zijn geen leden. Afhankelijk van het aantal bestuursleden is de besluitvorming binnen de stichting daarom snel, slagvaardig en daadkrachtig

- Wanneer er sprake is van een samenwerking tussen meerdere partijen in de vorm van een stichting, kunnen deze partijen hun (feitelijke) zeggenschap binnen de stichting waarborgen door de samenwerkingspartijen een benoemingsrecht te geven ten aanzien van één of meerdere bestuurders
- Heeft een stichting alleen een bestuur – en geen Raad van Toezicht? Dan hoeft het bestuur bovendien geen verantwoording af te leggen. Besluiten kunnen dan snel worden doorgevoerd
- Bestuurders zijn niet aansprakelijk voor schulden, behalve in het geval van onbehoorlijk bestuur
- De winst en of het vermogen van een stichting kan nooit aan bestuurders worden uitgekeerd.
- Er is geen opstartkapitaal nodig
- Een stichting zonder onderneming hoeft geen belasting af te dragen

De nadelen van een stichting

- Er zijn notariskosten, voor de oprichting en voor eventuele latere wijzigingen, eventuele kosten voor het bijhouden van een administratie en voor de inschrijving bij de Kamer van Koophandel
- Er moeten statuten worden opgesteld en deze moeten bij notariële akte worden vastgesteld. Deze procedure vraagt de nodige tijd en deskundigheid
- Bij het opheffen van een stichting is de rechtspersoon pas beëindigd als alle schulden en uitkeringen zijn betaald
- De Stichting is 'van zichzelf'. Dat betekent dat het vermogen van de stichting niet vrijelijk ter beschikking staat van de samenwerkingspartners. Als de stichting wordt opgeheven kan een batig saldo alleen worden uitgekeerd aan een partij met een doel, zoals omschreven in de statuten van de stichting.

Er kunnen voor een stichting verschillende keuzes gemaakt worden

Raad van Toezicht

Naast het bestuur kan er gekozen worden voor een Raad van Toezicht. Soms is die wettelijk verplicht. Op grond van de Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) is de Raad van Toezicht in de paramedische zorg in het algemeen verplicht als er vanuit het samenwerkingsverband met meer dan 25 zorgverleners zorg wordt verleend.

B. Vereniging

Over de vereniging
De vereniging in het kort
De voordelen van een vereniging
De nadelen van een vereniging
Keuzes: vorm

Een vereniging wordt vaak opgericht om een gezamenlijk doel of belang na te streven, zoals bijvoorbeeld bij een beroepsvereniging.

De vereniging in het kort

- Een vereniging organiseert maatschappelijke activiteiten en wil samen met haar leden een wens of doel bewerkstelligen
- Dat doel mag niet zijn: het vervullen van de stoffelijke behoeften van de leden (winst maken ten gunste van de leden). Er moet een maatschappelijke doelstelling zijn
- Een vereniging heeft leden. Deze leden kiezen het bestuur
- Het bestuur is in beginsel als geheel tekenbevoegd. In de statuten kan deze bevoegdheid ook worden toegekend aan – bijvoorbeeld – de voorzitter en de penningmeester samen. Daarnaast kunnen volmachten worden geven (ook aan niet-bestuurders)
- Naast het bestuur kan een vereniging kiezen voor een Raad van Toezicht of Raad van Commissarissen
- De Algemene Leden Vergadering (ALV) heeft de hoogste macht. Een ALV vindt minimaal 1x per jaar plaats. Elk lid van de vereniging heeft voor de ALV in principe één stem
- De regels voor het lidmaatschap zijn opgenomen in de statuten en – vaak – in een huishoudelijk reglement
- De inkomsten komen binnen via donaties, contributies, inbreng door de oprichters, inzamelingen, erfenissen, subsidies en fondsen

Een vereniging wordt opgericht door minimaal twee leden. Er is geen startkapitaal nodig. Bij de notaris wordt de notariële akte opgesteld met daarin de statuten.

De voordelen van een vereniging

- Een vereniging heeft leden, die leden hebben vaak een grote mate van betrokkenheid bij de vereniging

- Bij een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid (de formele vereniging) zijn bestuurders in beginsel niet in persoon aansprakelijk. Een uitzondering is wanneer er sprake is van onbehoorlijk bestuur
- Er is geen opstartkapitaal nodig
- Het bestuur is als geheel tekenbevoegd. Het bestuur kan ook iemand anders volmacht geven.

De nadelen van een vereniging

- Er zijn notariskosten voor de oprichting en voor eventuele latere wijzigingen, inschrijvingskosten voor de Kamer van Koophandel. Daarnaast zijn er kosten voor het bijhouden van een administratie
- Er moeten statuten worden opgesteld en deze moeten bij notariële akte worden vastgesteld. Dat vraagt tijd en deskundigheid
- Er mag alleen sprake zijn van een maatschappelijke doelstelling, geen winstdoelstelling
- Door de ALV kan besluitvorming trager verlopen dan bij bijvoorbeeld een stichting

Er kunnen voor de vereniging verschillende keuzes gemaakt worden

Vorm. Er bestaan twee soorten verenigingen

- ☐ Een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid ('formele vereniging')
- ☐ Een vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid ('informele vereniging')

Formele vereniging

Bij een formele vereniging moeten de statuten worden opgemaakt door een notaris en deze dient te worden ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel. Bestuurders zijn (behoudens onbehoorlijk bestuur) niet in persoon aansprakelijk.

Informele vereniging

Bij de informele vereniging zijn de bestuurders zelf in persoon (hoofdelijk) aansprakelijk. Dit laatste maakt een informele vereniging weinig aantrekkelijk voor een samenwerking.

C. Coöperatie

De coöperatie in het kort
 De voordelen van een coöperatie
 De nadelen van een coöperatie
 Fiscaal
 Keuzes: vorm, samenwerking, aansprakelijkheid

Een coöperatie is een bijzondere vorm van een vereniging. De coöperatie gaat overeenkomsten aan met en voor haar leden. Het verschil met de vereniging is dat een coöperatie een commercieel doel heeft en de winst onder haar leden mag verdelen. Bovendien is een coöperatie een vorm van een onderneming, een vereniging is dat niet.

De coöperatie in het kort

- De coöperatie is een maatschappelijk ondernemingsmodel
- Via de lidmaatschapsstructuur kunnen andere (zorg)organisaties relatief eenvoudig deelnemen aan het samenwerkingsverband
- Leden van een coöperatie zijn aansprakelijk voor eventuele tekorten bij ontbinding van de coöperatie. Deze aansprakelijkheid kan statutair geheel of gedeeltelijk worden uitgesloten (UA/BA)
- Behaalde winsten kunnen worden uitgekeerd aan de leden
- Samenwerkingspartners kunnen ieder op verschillende manieren deelnemen aan een coöperatie. Bijvoorbeeld als het gaat om verschillende zeggenschap of (financiële) verplichtingen. Het is dus mogelijk om bijvoorbeeld verschillende categorieën leden te hebben, met verschillende rechten en verplichtingen.
- Desgewenst kan er ook een interne toezichthouder worden benoemd (Raad van Commissarissen). Soms is dat wettelijk verplicht. Op grond van de Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) is de Raad van Commissarissen in de paramedische zorg in het algemeen verplicht als vanuit het samenwerkingsverband met meer dan 25 zorgverleners zorg wordt verleend.

De voordelen van een coöperatie

- Je werkt samen aan een doel dat individuele leden of organisaties niet kunnen bereiken
- Leden stellen de financiële middelen vaak – in eerste instantie – beschikbaar
- Lid worden of het lidmaatschap opzeggen kan zonder tussenkomst van de notaris
- Aansprakelijkheid voor leden kan worden beperkt of zelfs uitgesloten
- Er is geen opstartkapitaal nodig

De nadelen van een coöperatie

- Notariskosten bij de oprichting (statuten moeten worden opgemaakt door de notaris) en kosten van eventueel latere wijzigingen van de statuten
- Kosten voor het bijhouden van een administratie
- Vanwege de ALV kunnen besluitvormingsprocessen traag verlopen
- Er moeten statuten worden opgesteld en deze moeten bij notariële akte worden vastgesteld. Een procedure die tijd en deskundigheid vraagt

Fiscaal

Een coöperatie betaalt vennootschapsbelasting

Alle activiteiten en vermogensbestanddelen van de coöperatie vallen onder de belastingplicht. Bij een uitkering van winst of een uitkering bij liquidatie van de coöperatie aan de samenwerkingspartners is het bovendien belangrijk om rekening te houden met de gevolgen voor de dividendbelasting.

Een coöperatie die op duurzame basis tegen vergoeding prestaties verricht (goederenleveringen of diensten), kwalificeert zich als btw-ondernemer. Over prestaties tegen vergoeding aan en door de coöperatie is in principe btw verschuldigd. Afhankelijk van de feitelijke omstandigheden kan een btw-vrijstelling van toepassing zijn (bijvoorbeeld: de zorgvrijstelling als vanuit de coöperatie bepaalde vormen van zorg worden verleend) of kan de heffing van btw op een andere manier worden voorkomen. Voor de zorgsector is de btw altijd een aandachtspunt, omdat de inkoop-btw op kosten vaak niet (of beperkt) aftrekbaar is.

Loonheffing

Als de bestuurder werkt onder gezag van de algemene ledenvergadering, dan is er sprake van een dienstbetrekking en anders meestal niet. Voor de beloning van de bestuurder gelden de regels van een dienstbetrekking. Verricht een bestuurder in dienst van de coöperatie werkzaamheden tegen een beloning, dan is het ook verplicht om loonbelasting in te houden en af te dragen. Er is vaak geen sprake van een dienstbetrekking als de werkzaamheden van de bestuurder zich beperken tot bijvoorbeeld bestuurdersvergaderingen, waarvoor de bestuurder een vacatievergoeding ontvangt.

Er kunnen voor de coöperatie verschillende keuzes gemaakt worden

- ☐ De vorm: een **bedrijfscoöperatie** of een **ondernemingscoöperatie**
- ☐ De samenwerking: **contractueel** of via een **lidmaatschapsverhouding**
- ☐ De aansprakelijkheid van de leden: **uitgesloten van Aansprakelijkheid (UA)**: de leden zijn nooit aansprakelijk, **beperkte aansprakelijkheid (BA)**: de leden zijn slechts aansprakelijk tot een in de statuten vermeld niveau of **wettelijke aansprakelijkheid**

- (WA): leden zijn gezamenlijk en voor een gelijk deel aansprakelijk voor het gehele financiële tekort van de coöperatie

Twee vormen van een coöperatie

- Een **bedrijfscoöperatie** faciliteert diensten voor haar leden zoals inkoop, verkoop en reclame.
- Een **ondernemerscoöperatie** is een geschikte vorm voor kleine samenwerkingen die bijvoorbeeld op projectbasis samenwerken.

Er zijn twee vormen juridische relaties met participanten

- Gebaseerd op de **lidmaatschapsverhouding**. Participanten hebben op grond van het zijn van lid van de coöperatie bepaalde rechten en verplichtingen
- Gebaseerd op een **contractuele verhouding**. Een tussen de coöperatie en de participant gesloten overeenkomst waarin specifieke afspraken gemaakt zijn tussen coöperatie en participant

Bijvoorbeeld: Met een coöperatie wordt integraal een zorgprestatie geleverd. Zorgaanbieders die zorgvorm A, B of C aanbieden, kunnen lid worden van de coöperatie (de lidmaatschapsverhouding). Dezelfde zorgaanbieders A, B of C maken echter ook afspraken met de coöperatie over de zorg die het lid verleent, de randvoorwaarden daaromtrent en de beloning daarvoor (de contractuele verhouding).

Het uitoefenen van invloed door de participanten kan op verschillende manieren worden vormgegeven

- **Vertegenwoordigers van de samenwerkingspartners benoemen via het bestuur bestuurders**. Zo wordt een meer rechtstreekse zeggenschap van de samenwerkingspartners op bestuursniveau bewerkstelligd
- **De samenwerkingspartners hebben als lid van de coöperatie invloed en zeggenschap, via de ALV** (de 'hoogste macht'). Aan de ALV komt een aantal belangrijke bevoegdheden toe, waaronder het benoemen en ontslaan van bestuurders en het vaststellen van de jaarrekening van de coöperatie. De invloed en zeggenschap van de samenwerkingspartners kan verder worden verstevigd door bepaalde ingrijpende bestuursbesluiten te onderwerpen aan een voorafgaande goedkeuring van de ALV.

Aansprakelijkheid leden

Een coöperatie is een rechtspersoon. Bestuurders zijn niet aansprakelijk, tenzij er sprake is van onbehoorlijk bestuur of als de coöperatie nog niet staat ingeschreven in het Handelsregister. Leden kunnen op drie verschillende manier aansprakelijk worden gesteld:

- **Uitgesloten van Aansprakelijkheid (UA):** leden zijn uitgesloten van aansprakelijkheid of bij een faillissement
- **Beperkte aansprakelijkheid (BA*):** leden zijn beperkt aansprakelijk voor schulden, tot een vooraf (in de statuten) afgesproken bedrag
- **Wettelijke aansprakelijkheid (WA*):** leden zijn gezamenlijk en voor een gelijk deel aansprakelijk voor het tekort van de coöperatie

* Bij BA en WA dient het bestuur elk jaar een ledenlijst in bij de Kamer van Koophandel. Eventuele schuldeisers hebben dan inzichtelijk bij wie ze geld kunnen opeisen.

D. Besloten vennootschap (bv)

Over de bv
De bv in het kort
Voordelen
Nadelen
Fiscaal
Keuzes: kapitaal, bestuur en samenwerking

De bv komt in de zorgsector steeds vaker voor als samenwerkingsvorm. De vorm, met een bestuur en aandeelhouders, kan het vertrouwen in de organisatie vergroten bij bijvoorbeeld klanten, leveranciers en investeerders. Investeerders hebben vaak voorkeur voor bedrijven met een duidelijke structuur.

De bv in het kort

- De bv is een rechtsvorm die rechtspersoonlijkheid heeft (een bv draagt zelf dus rechten en verplichtingen, sluit zelf overeenkomsten af en wordt bij een koop van iets zelf eigenaar)
- Een bv kan alleen of met anderen opgericht worden
- De bestuurders zorgen voor de dagelijkse leiding
- De bestuurders zijn met hun privévermogen in beginsel (en behoudens onbehoorlijk bestuur) niet aansprakelijk voor schulden
- Het kapitaal is verdeeld in aandelen die in het bezit zijn van aandeelhouders
- Aangesloten zorgverleners hebben elk – tegen betaling van een symbolisch bedrag van minimaal € 0,01 – een aandeel
- De aandelen geven recht op winst: het winstrecht en (in beginsel) een stemrecht
- De aandeelhouders vormen samen de aandeelhoudersvergadering: het hoogste orgaan van de organisatie. Het stemrecht van de aandeelhouders wordt uitgeoefend in de ALV
- Er is een professioneel bestuur. Er kan gekozen worden voor een toezichthoudend orgaan: Raad van Commissarissen. Soms is dit ook wettelijk verplicht. Op grond van de Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) is de Raad van Commissarissen in de paramedische zorg in het algemeen verplicht als vanuit het samenwerkingsverband met meer dan 25 zorgverleners zorg wordt verleend.
- Bij kleine bv's kan het zijn dat er maar een bestuurder is die een groot deel (meer dan 5%) of alle aandelen bezit. Deze bestuurder is dan directeur en grootaandeelhouder (dga)

De voordelen van een bv

- De bv is slagvaardig
- Zorgverleners blijven via een aandeel betrokken
- Het is aantrekkelijke rechtsvorm voor samenwerkingen omdat een investering kan worden gedaan in ruil voor een aandeel en (daarmee) een winstrecht
- Participanten zijn de eigenaar van de bv, via het bezit van de aandelen
- In en uitstappen relatief eenvoudig, mits statutair goed geregeld. NB: aandelen moeten bij uitstappen (eerst) aangeboden worden aan de andere aandeelhouders
- Eventuele winsten kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders
- Het is mogelijk om een holding te vormen met daaronder andere dochters – bv's met andere activiteiten. Ook is het mogelijk om een holding op bovenregionaal niveau te hebben en daaronder per regio een dochter
- Een bv is een rechtspersoon. De bestuurder is in beginsel niet aansprakelijk voor de schulden. Er zijn wel uitzonderingen op deze regel. Bestuurders zijn bijvoorbeeld wel aansprakelijk bij onbehoorlijk bestuur, of als de bv nog niet is ingeschreven in het Handelsregister
- Het bestuur is in beginsel als geheel tekenbevoegd. Dat betekent dat de bestuurders samen namens de onderneming contracten mogen tekenen of bepaalde rechtshandelingen kunnen uitvoeren. In de statuten kan worden bepaald dat een beperkt aantal bestuurders (bijvoorbeeld: de voorzitter en de penningmeester) mogen tekenen. Verder kan in de statuten worden bepaald dat bepaalde rechtshandelingen eerst voorgelegd moeten worden aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA)

De nadelen van een bv

- De bv heeft een commerciële uitstraling, in de zorg wordt dat niet altijd als positief beschouwd
- Er zijn notariskosten, inschrijfkosten bij KVK en kosten voor het bijhouden van een administratie
- De bv moet elk jaar jaarstukken opstellen en deponeren bij KVK. Welke gegevens aangeleverd moeten worden, hangt af van de omvang van het bedrijf

Er kunnen voor de bv verschillende keuzes gemaakt worden

- ☐ Het kapitaal is verdeeld in aandelen: bijvoorbeeld aandelen zonder stemrecht of aandelen zonder winstrecht
- ☐ Bestuur: Er kan gekozen worden voor één of meerdere bestuurders
- ☐ Samenwerking. Het is mogelijk om een holding te vormen met andere, bijvoorbeeld aangrenzende, regio's. De holding is onderdeel van een holdingstructuur. Dit is een combinatie van meerdere bv's die met elkaar in relatie staan. Dat kan een fiscaal voordeel geven. Winsten en verliezen van de bv's kunnen dan fiscaal met elkaar worden verrekend, zo kan belasting worden bespaard

E. Naamloze vennootschap (nv)

Deze rechtsvorm wordt vooral gebruikt voor grote ondernemingen met veel kapitaal. Voor een netwerk of samenwerkingsverband is het daardoor minder interessant.

F. PERSONENVENNOOTSCHAPPEN (maatschap, vof en cv)

Over de personenvennootschappen
In het kort
Voordelen
Nadelen
Fiscaal
Keuzes: samenwerking

De maatschap wordt in de paramedische zorg (net zoals in de eerstelijnszorg) heel veel toegepast als samenwerkingsvorm om samen met beroepsgenoten een praktijk uit te oefenen.

1. De maatschap is een overeenkomst waarbij twee of meer (rechts)personen die een beroep uitoefenen (bijvoorbeeld artsen, fysiotherapeuten of tandartsen) zich verbinden om iets in gemeenschap in te brengen om het daaruit ontstane voordeel met elkaar te delen
2. De vennootschap onder firma (vof) is een bijzondere vorm van een maatschap die is aangegaan tot de uitoefening van een bedrijf (in plaats van een beroep) onder een gemeenschappelijke naam
3. De commanditaire vennootschap (cv) is een bijzondere vorm van een vof en kent twee soorten vennoten: beherende vennoten die zich bezighouden met de (dagelijkse) leiding en het beheer van de CV en commanditaire vennoten (financiers) die zich niet met de bedrijfsvoering bezighouden

De personenvennootschap in het kort

- Totstandkoming: een personenvennootschap begint met het sluiten van een contract (het maatschaps-, vof- of cv-contract). In het contract staat hoe de leden/vennoten samenwerken en onder welke voorwaarden
- Juridische Kenmerken: veel vrijheid in vormgeving. De maten of vennoten hebben de vrijheid om de samenwerking naar eigen wens in te richten
- Geen Rechtspersoonlijkheid: De personenvennootschap zelf is geen aparte juridische entiteit, maar de maten of vennoten handelen wel gezamenlijk, onder een gezamenlijke naam. Ze worden in juridische zin gebonden aan de verplichtingen van de personenvennootschap en zijn dus zelf in persoon aansprakelijk
- Regelingen rond het uittreden zijn vrij, maar vaak ook ingewikkeld vanwege het ontbreken van rechtspersoonlijkheid
- Als er vanuit de personenvennootschap zorg wordt verleend, dan is het instellen van een interne toezichthouder (raad van toezicht) soms wettelijk verplicht. Op grond van de Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) is het in de paramedische zorg in het algemeen verplicht als vanuit het samenwerkingsverband met meer dan 25 zorgverleners zorg wordt verleend

De voordelen van het personenvennootschap

- Eenvoudige Oprichting: het opzetten van een personenvennootschap is over het algemeen eenvoudig en vereist geen complexe juridische procedures. Het contract (bijvoorbeeld een maatschapscontract) kan vrij flexibel worden vormgegeven
- Flexibiliteit in Samenwerking: Personenvennootschappen bieden een grote mate van flexibiliteit in de organisatie en de afspraken tussen de maten of vennoten. De regels kunnen worden aangepast aan de behoeften en wensen van de deelnemende partijen
- Directe zeggenschap: de maten of vennoten hebben directe zeggenschap over de beslissingen en het bestuur van de personenvennootschap. Dit maakt het mogelijk om nauw betrokken te zijn bij de bedrijfsvoering
- Lage oprichtingskosten: De oprichtingskosten van een personenvennootschap zijn over het algemeen lager dan die van rechtspersonen, zoals bv's
- Overzichtelijke governance: Het bestuur en de besluitvorming binnen een personenvennootschap zijn doorgaans overzichtelijk. Er is vaak directe betrokkenheid van alle maten of vennoten bij belangrijke beslissingen
- Snelle besluitvorming: maten of vennoten in een personenvennootschap kunnen vaak sneller beslissingen nemen dan grotere, meer hiërarchische, structuren.

De nadelen van een personenvennootschap

- Persoonlijke aansprakelijkheid: maten of vennoten zijn persoonlijk en onbeperkt aansprakelijk voor de schulden van de personenvennootschap. Dit betekent dat persoonlijke bezittingen van de vennoten in gevaar kunnen komen bij zakelijke problemen. Vanwege de persoonlijke aansprakelijkheid van maten of vennoten is deze rechtsvorm minder geschikt bij samenwerkingsverbanden met veel deelnemers en samenwerkingsverbanden waarbij de deelnemers zelf maar beperkt invloed kunnen uitoefenen op de bedrijfsvoering. NB: bij de commanditaire vennootschap (CV) is de commanditaire vennoot maar beperkt aansprakelijk
- Beperkte financiering mogelijk: Personenvennootschappen hebben vaak beperkte mogelijkheden om extern kapitaal aan te trekken, omdat de rechtsvorm wettelijk minder structuur (en daardoor: minder zekerheid) biedt dan rechtsvormen met rechtspersoonlijkheid
- Het proces van toetreden tot of uittreden uit een personenvennootschap kan ingewikkeld zijn en is vaak afhankelijk van de afspraken in het contract

Fiscaal

- Bij de personenvennootschappen wordt géén vennootschapsbelasting (Vpb) geheven. Het resultaat van de personenvennootschap wordt toegerekend aan individuele maten of vennoten, volgens afspraken in het contract. Over dit toe te rekenen resultaat wordt vervolgens bij de betreffende maat Inkomstenbelasting geheven. De personenvennootschap is 'fiscaal transparant'. Bij haarzelf wordt geen winstbelasting geheven
- De personenvennootschap kan wel btw – ondernemer zijn als er goederen of diensten worden geleverd

Er kunnen voor een personenvennootschap verschillende keuzes gemaakt worden

- Is er sprake van een samenwerking tussen uitoefenaars van een beroep waarbij men het beroep in samenwerking wil uitoefenen, dan ligt de maatschap voor de hand
- Is er sprake van een samenwerking voor gezamenlijk bedrijfsmatige activiteiten (bijvoorbeeld: het samen beheren van vastgoed), dan ligt de vof voor de hand
- Wil je onderscheid maken tussen (alleen) financiële investeerders (commanditaire vennoot) en participanten die de bedrijfsvoering voor hun rekening nemen (beherende vennoten) en eventueel arbeid inbrengen, dan ligt de cv voor de hand.

Bijlage. Vragen bij het vormgeven van een samenwerkingsverband

Onderstaand verzamelden we voorbeelden van vragen om te stellen voorafgaand aan het maken van samenwerkingsafspraken. Het zijn veelal ook de onderwerpen die je in het huishoudelijk reglement of de statuten opneemt.

1. *Motieven*. Waarom gaan samenwerkingspartners samenwerken?
2. *Doelstelling*. Wat zijn de concrete doelstellingen van de samenwerking?
3. *Activiteiten*. Welke activiteiten gaat het samenwerkingsverband verrichten?
4. *Specialisatie*. Op welk gebied gaan de samenwerkingspartners samenwerken?
5. *Visie*. Welke ambitie en visie hebben de samenwerkingspartners?

6. *Participatie*. Wie kunnen lid worden van of aansluiten bij het samenwerkingsverband?
 - ☐ In hoeverre staat het samenwerkingsverband open voor deelname van anderen?

7. *De regio*. Voor welk gebied of welke regio wordt dit samenwerkingsverband gevormd?
 - ☐ Welke samenwerkingspartners of stakeholders zijn er in het gebied of de regio? Hoe geven die de samenwerking vorm?
 - ☐ Samenwerking. Welke relatie of verbinding gaat er (in de toekomst) gelegd worden met andere netwerken (zorginhoudelijk, transmuraal, domein overstijgend)?

8. *Lidmaatschap*.
 - ☐ Welke voorwaarden worden er gesteld aan het lidmaatschap?
 - ☐ Welke afspraken maak je over het beëindigen van het lidmaatschap?
 - ☐ Contributie. Betalen de leden contributie? Denk hier ook na over de begroting, hoogte van het contributiebedrag, differentiatie tussen praktijken (bijvoorbeeld op basis van het aantal medewerkers), fee bij het toetreden of de manier van innen van de contributie

9. *Intensiteit en entiteit*. Gaat de voorkeur uit naar een flexibele en losse vorm van samenwerking of willen de samenwerkingspartners zich committeren aan een formele gezamenlijke juridische entiteit?
 - ☐ Rechtspersoonlijkheid. Is het wenselijk of noodzakelijk dat het samenwerkingsverband een rechtspersoonlijkheid heeft? Dat wil zeggen: de mogelijkheid om zelf contracten te sluiten, personeel in dienst te nemen of goederen te verwerven? Of volstaat een samenwerkingsovereenkomst?

10. *Bestuur en mandaat*

- ☐ Welke structuur of governance kent het samenwerkingsverband? (bijvoorbeeld: bestuur, adviesraad, commissies).
- ☐ Bestuur en mandaat. Hoeveel leden zijn er, wat is wiens rol, wie kunnen het bestuur vormen, welk mandaat is er nodig van de achterban en op welke manier?
- ☐ Zeggenschap. hebben de samenwerkingspartners gelijkwaardige zeggenschap op bestuurlijk en/of operationeel niveau?
- ☐ Exit: op welke wijze willen de samenwerkingspartners een beëindiging van het samenwerkingsverband geregeld hebben?
- ☐ Financiële en aansprakelijkheidsrisico's: zijn de samenwerkingspartners bereid om een financieel en aansprakelijkheidsrisico te lopen?
- ☐ Investerings. Gaat het samenwerkingsverband zelfstandig investeringen doen?

11. *Financiering*. Wordt het samenwerkingsverband (denk aan de ondersteuning, overhead en daadwerkelijke exploitatie) door de samenwerkingspartners zelf gefinancierd of door externe financiers (bijvoorbeeld via O&I gelden, subsidies of anderszins)?

- ☐ Winstuitkering. Dient het uitkeren van winsten mogelijk te zijn?
- ☐ Belastingen: zijn bij de samenwerkingspartners specifieke fiscale vrijstellingen, faciliteiten of regelingen van toepassing en moeten die ook van toepassing zijn op het samenwerkingsverband?

12. *Personeel*. Neemt het samenwerkingsverband zelf personeel in dienst, wordt er personeel gedetacheerd door de samenwerkingspartners of is van beide situaties geen sprake?

- ☐ Werkruimten: dient het samenwerkingsverband te voorzien in werkruimten van personeel? Zo ja, op welke wijze gaat dat gebeuren?

13. *Zorgverlening*. Gaat het samenwerkingsverband zorg verlenen? Zo ja, op welke wijze gaat het samenwerkingsverband zorg verlenen? Bijvoorbeeld als onderaannemer van de samenwerkingspartners? Of wordt het samenwerkingsverband de hoofdaannemer en wordt de zorg uitbesteed aan de samenwerkingspartners?

NB: Dit onderdeel is zeer belangrijk. Als een samenwerkingsverband als hoofdaannemer optreedt, dan is het samenwerkingsverband verplicht tot het implementeren van zorgregelgeving, waaronder de Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza). Lees verder over de Wtza op de VWS-website:

<https://www.toetredingzorgaanbieders.nl/>